

Att arbeta antirasistiskt på egna villkor

Vad innebär det att arbeta med integration och antirasism på bibliotek? Soledad Cartagena har studerat biblioteksverksamhet i stadsdelen Kreuzberg i Berlin och funderar på hur personalens arbete skiljer sig från det hon ser på svenska bibliotek.

Text: Soledad Cartagena

Hur kan biblioteken arbeta antirasistiskt var frågan för dagen när Kulturhuset i Stockholm bjöd in till samtal i januari i år. Det var tre representanter från tre bibliotek i Stockholm. Jag satt i publiken och kom att tänka på min upplevelse i Berlin.

2014 fick jag ett resestipendium av Svensk biblioteks-förening och ett från fackföreningen Vision. Jag ville undersöka hur ett bibliotek i ett centralt område i Berlin (Kreuzberg) med en stor andel andra eller tredje generations invandrare arbetade med frågor som integration, inkludering och antirasism. Kreuzberg är en dynamisk och mångkulturell stadsdel där man hör språk från jordens alla hörn. Här samsas hipsters med tyskar, socialister, chilener, muslimer, anarkister, transpersoner och katoliker. Särskilt känt är området för sin turkiska befolkning som har levt där i flera generationer.

Biblioteket som jag studerade heter Mittelbiblioteket. Bibliotekspersonalen hade nära kontakt med lokalsamhällets representanter och bjöd in medborgarna på deras egna villkor. Jag intervjuade en engagerad barnbibliotekarie vid namn Angelika Knuuth och fick vara med på en frukost där kvinnor med turkisk bakgrund kom med sina barn. Även förskolepersonal deltog. Mammorna pratade knappt tyska trots att vissa av dem var födda i Berlin men likväl kunde vi göra oss förstådda med kroppsspråk och vissa ord på engelska.

Det som jag upplevde var annorlunda mot hur man arbetar i Sverige var att biblioteket accepterade att området är mångkulturellt och att invånarna med en annan bakgrund än det tyska lever parallellt i det tyska samhället. Biblioteket arbetade med att bjuda in invånarna till samtal där man både använde tyska språket och hemspråket (i det här fallet turkiska). Mammorna tog med sig turkisk mat och det tror jag är viktigt för att känna att man blir respekterad i ett samhälle. Man får visa upp sin kultur. Jag fick smaka på en mängd smårätter och man berättade för mig vad det var. Efter sagostunden läste en pedagog från förskolan en turkisk bok och sedan läste bibliotekarien en tysk bok och visade samtidigt bilder. Barnen fick även uttala ord på tyska och på turkiska. I

Utanför Mittelbiblioteket.

Sverige verkar barnverksamheten fokusera mer på att barnen och mammorna ska lära sig svenska och om hur det svenska samhället fungerar. Men jag menar att det skulle vara minst lika givande för både oss som arbetar på biblioteken att ta del av besökarnas kultur och språk. Enligt den norske forskaren Ragnar Audunson krävs det en struktur att både integrera människor i den nya kulturen samtidigt som de får behålla sin kultur. Biblioteket är just en sådan kultur då den är självklar i

lokalsamhället med kontakter med olika verksamheter, organisationer och myndigheter. Biblioteken är en av de få platser där människor kan mötas. Att utveckla mångkulturell verksamhet är att erbjuda mötesplatser menar Audunson. Syftet med frukosten på Mittelbiblioteket var att få mammorna att komma till biblioteket eftersom många är hemarbetande och just de här kvinnorna i Berlin lämnade knappt sitt område. Barnbibliotekarien Angelika menade att biblioteket hade en viktig funktion för barnens framtid. Om barnen inte lärde sig tyska ordentligt riskerade de att hamna i utanförskap. Men det var minst lika viktigt att barnen fick prata språket som användes hemma. Att vara tvåspråkig såg Angelika Knuuth som en fördel. I Tyskland finns det ingen bibliotekslag som vi har i Sverige, men Angelika trodde inte att en bibliotekslag skulle leda till att folkbiblioteken skulle bli mer medvetna om de prioriterade grupperna utan hon såg det som en självklarhet att arbeta utifrån de behoven som fanns i området.

Jag menar att antirasistiskt arbete innebär att erkänna att vi lever i ett mångkulturellt Sverige där över en miljon svenskar inte är födda i Sverige. Att acceptera att många invånare har en annan religion, behärskar ett annat språk och har sina rötter i ett annat land. Etnicitet och nationalitet är inte samma sak. Man kan ha en annan etnicitet än svensk men ha en svensk nationalitet. Avslutningsvis håller jag med Navid Modiri som menar att:

Jag växte upp i ett mellanrum mellan Sverige och Iran, mellan mina föräldrar och det nya landet... Vissa pratar om att tänka utanför boxen. Jag växte upp mellan boxarna... Att bli tolererad betyder att du fortfarande har makten och att jag får lov att finnas till hands endast ifall jag accepterar maktens normer och strukturer och anpassar mig till dem. Nej, jag vill inte bli tolererad jag vill bli accepterad. Respekterad och accepterad.¹

Soledad Cartagena med bibliotekarien Angelika Knuuth på Mittelbiblioteket.

1. Ur *Inte en främling: 41 berättelser om identitet och mångfald*, Teskedsorden 2015.